

EMLÉKEZET VÁROS KÖZÖSSÉG

ARCOK ÉS
TÖRTÉNETEK
GYŐR MÚLTJÁBÓL

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Kiadványunkkal sétára invitáljuk Önöket, hogy megismerjük
Győr egykori városlakóit, felfedezzük az örökül hagyott értékeket!
A letűnt korok emlékei kapcsán felidézzük az egykor itt élő
őslakosok és betelepült polgárok egyéni sorsát,
kapcsolataikat a város közösségében és a térségben.
A két útvonallal a város két legismertebb részét járjuk be.
Kellemes időtöltést kívánunk!

Újvárostól a Mosoni-Dunáig

**Kossuth Lajos utca – Radó-sziget –
Bécsi kapu tér – Király utca –
Gutenberg tér – Duna kapu tér**

Kossuth Lajos utca 28.

Az emeletes épület volt hajdanán az Arany Bárány beszálló vendéglő. Egyszerű, klasszicizáló homlokzata mögött sokkal régebbi épület rejtőzik, homlokzatán „Arany Bárány” cégérrel. A szálló a 19. században több periódusban épült. A maga korában kiváló vendéglátóhely volt, illusztris vendégekkel. Széchenyi István 1848. szeptemberében Döblingbe menet itt töltötte utolsó magyarországi éjszakáját. Nevezetes vendég volt 1849-ben Ferenc József és öccse Miksa, a későbbi mexikói császár.

Tudtad-e? A fiatal Széchenyi István részt vett az 1809-es kismegyeri csatában.

Kossuth Lajos utca 14.

E házszám alatt márványtábla őrzi a méltatlanul elfeledett író, Popper Vilma emlékét. Az európai hírvé alkotó 1857. május 11-én született Győrött, ebben az épületben. Fiatalon kezdett el írni, elsősorban német nyelven. A Kisfaludy Irodalmi Kör alapító tagja 1908-ban. A kor jelentős hazai és európai íróival, költőivel tartott kapcsolatot. 1944 júniusában, 88 évesen, a legidősebb ál-

dozatok egyike Auschwitzban. Könyvtárának, értékes levelezésének, irodalmi hagyatékának nem akadt megmentője. A ház oldalán látható emléktáblát 1945 után hazatért unokaöccse, dr. Korein Sándor orvos állíttatta 1948-ban.

Kossuth Lajos utca 13.

Hajdanán a győri Szentháromság Kórház épülete állt itt. A kórház 1707-ben már feltehetően létezett ezen a helyen. Az első ismert orvosa Karpff Antal volt. 1763-ban Mularz Henrik (1688-1777) és neje alapítványa jelentős támogatást nyújtott a kórháznak. Az épületet kibővítették, és többféle berendezés vált elérhetővé. Az eredetileg 16 ágyra berendezett, összezsúfolt épület a 19. század második felében már kevésnek bizonyult a győri igények kielégítéséhez.

Zsinagóga

A Kossuth Lajos utca 5.sz. alatt (Petőfi tér) álló európai híré győri zsinagóga, mely historikus és szecessziós stílusban épült, a 19. század második felétől reprezentatív szimbóluma volt a gyarapodó győri zsidóságnak – vallási és kulturális központként egyaránt. Az Örömy, Hencz és Bergh nevű pesti cég által kidolgozott terv hosszú ideig mintaként szolgált más városok zsinagógáinak építéséhez. 1945 után a hányattatott sorsú épület állaga folyamatosan romlott. 1968-ban állami, 1993-ban városi tulajdonba került. 2003-ban elnyert címzetes támogatással és egyéb ráfordításokkal kezdődött meg teljes rekonstrukciója. Napjainkban múzeumépületként szolgál, illetve kulturális rendezvényeknek ad otthont.

Tudtad-e? A térségben a győrrivel majdnem egy időben épült dunaszerdahelyi zsinagóga a korabeli Magyarország egyik legnagyobb ilyen épülete volt.

Evangélikus „sziget”

A zsinagógától a belváros irányába haladva található a győri „evangélikus sziget”, a győri protestáns népesség évszázados múltra visszatekintő épített öröksége. A lutheri reformáció tanítását a végvárbán szolgáló német

zsoldosok hozták a városba. II. József türelmi rendelete alapján az állami hatóság egy közös rendeltetésű templom építését engedélyezte, melynek terveit Neumayer Jakab kőműves mester készítette el. A templom felszentelésére 1785. november 27-én került sor. Az 1848-1849-es szabadságharc idején a konventépülettel együtt hadikórház működött itt. Az „evangélikus sziget” az évszázadok folyamán több alkalommal bővült. A 20. században iskolaépület, szeretetház, diakonissza anyaház épült hozzá.

Az öregtemplomhoz és az iskolához neves lelkészek, tanárok és diákok kapcsolódnak, például Ráth Mátyás, a Pozsonyban megjelenő első magyar újság alapító-szerkesztője, vagy Kis János evangélikus lelkész, költő, műfordító, a Magyar Tudományos Akadémia tagja.

Tudtad-e? Ráth Mátyás iskoláit többek között Győrben, Modorban és Pozsonyban végezte.

Radó-sziget

Újváros és a Belváros között található a Radó-sziget, mely a 19. században vált igazán népszerűvé a városban élők számára. A legenda szerint a vár külső sáncából alakult ki. A sziget a Rába-szabályozás eredményeként nyerte el végleges formáját. Gondozott parkot, arborétumot, üvegházat, gyermekjátszóteret hoztak itt létre. Később szökőkúttal, vendéglővel, zenepavilonnal bővült. Győr első közparkja, melyet sokan csak a „győri Margit-sziget” néven emlegetnek, a társasági élet eseményeinek fontos helyszíne lett, az egykor itt álló létesítmények nagy része – aínház (1798–1928), a Hab Mária-szobor, a régi Kioszk, Kisfaludy Károly szobra – viszont már nem látható. Napjainkban az első világháborús Hősök emlékműve, a zenepavilon, étterem és panzió, illetve a Regatta ház található a Radó-szigeten.

Győr

Kiosk a Rába híddal

Tudtad-e? A Radó-sziget déli csücskével szemben kezdődik a Jókai utca. A regényíró ismert hősét, Baradlay Richárdot a csiliznyáradi születésű huszárezredesről, Színi Sebő Alajosról mintázta.

Bécsi kapu tér

A város legrégebbi tereinek egyike. A szabálytalan alakú tér a 19. század közepe óta nyugatról, a Rába felől nyitott. Nevét a korábban itt állt reneszánsz stílusú Bécsi-kapuról kapta. Számos győri emlék és legenda kapcsolódik hozzá.

A tér legmeghatározóbb épülete a Karmelita templom és rendház. Az első szerzetesek 1697-ben érkeztek a városba, a templom 1716-25 közt épült fel. Oltárképe Szent István és Szent Imre hódolatát mutatja be Szűz Mária előtt.

1891-ben került a térre az árvíz emlékére emelt Hab Mária szobor. Alkotója valószínűleg Giovanni Giuliani. A szobor nevét a legenda szerint onnan kapta, hogy megállította a Rába folyó hömpölygő áradatát.

A tér arculatát továbbá az Ott-, illetve az Altabak-ház határozza meg. Az 1778–1782 közt Zichy Ferenc győri püspök által építtetett ház a barokk idő pompakedvelésének emléke. Felmagasított homlokzata megtévesztő: a második emelet mögött valójában csak a padlástér húzódik. Később a ház az Ott család birtokába került, az ő címerük látható ma az erkély felett.

Az Altabak-ház a város egyik legrégebbi lakóépülete, több házból építtette össze Altabak János kanonok 1620-ban. Jelenlegi alakját a 18. században nyerte el. Tulajdonosai között szerepelt Ott Kristóf kereskedő, Korniss Ferenc győri segédpüspök, Hufnágel József győri városi szenátor, Mészáros János táblabíró és a Szodtfried-család. Az épület alacsony, széles ívelésű kapualja 17. századi.

A térről lépcsősor vezet a Rába parti kisebb térre, ahol Szent István király bronz lovasszobra látható. Az innen induló sétány a várfalak tövében a Rába, majd a Mosoni-Duna partján a Dunakapu térre vezet. A várfal mellett Bécsből származó ágyúcsövek sorakoznak.

A térről a Káptalandomb felé vezető rövid szakasz mentén áll a Nimród-szobor. Az 1954-es árvízi vadmentés emlékére készítette Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész, 1983-ban adták át.

Király utca

A *Király utca* 4. sz. alatt áll a csak „Napóleon-házként” ismert épület, melyhez az egyik legismertebb legenda is kapcsolódik. 1764 körül Polgári József bíró egybeépíttette a telken álló három házat. 1808-ban Bezerédy Ignác alispán vette meg a palotát, melyben a francia megszállás alatt Eugene de Beauharnais herceg, Itália alkirálya lakott. A hagyomány szerint 1809. augusztus 31-én Napóleon is megszállt az épületben, amiről emléktábla is megemlékezik.

A *Király utca* 5. sz. alatt található a Pápai pálosok háza, a régi Bárány Szálló. A ház helyén már 1617-ben Ivánczy János káptalani prépost sarkkháza állt. Az épületet valószínűleg a pápai pálosok alakították kétemeletesre. A ház szerkezete, a homlokzat formája és elrendezése, a földszint boltozatai és talán a pincelejáró nyíláskerete ebből az átépítésből származhat. A 19. században, egészen a 20. század közepéig ebben a házban működött a Bárány szálló, a győriek kedvelt bálozóhelye. A bejárat mellett emléktábla emlékeztet a pálosok házára, illetve arra, hogy itt folyt a Rába 1271-ig.

A *Király utca* 8. sz. alatt a Győri Első Takarékpénztár épülete áll, mely 1860-61-ben épült Lengerer János terve alapján.

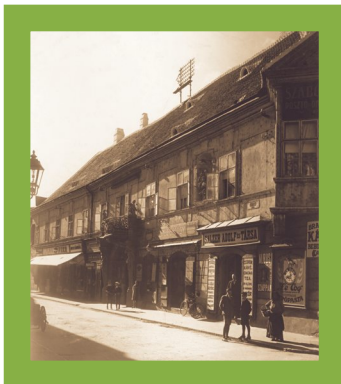

Tudtad-e? Lengerer János terve alapján készült a dunaszentpáli templom, 1847 és 1849 között.

Ebben a házban lakott Fruhmann Antal építész, rajztanár, valamint a magyar irodalom legismertebb történelmi regényének írója, Gárdonyi Géza 1883 és 1888 között. A régebbi időkben, 1617-ben még több ház állt itt, 1703-ban a mai telek legnagyobb részét Vásárhelyi Nagy Ferenc nemes emeletes háza foglalta el.

A *Király utca 10. sz.* alatt, a kétemeletes barokk polgárház helyén állt az egykori „Fekete Sas”-hoz címzett vendégfogadó. Már 1591-ben, Győr török megszállása előtt említik, ekkor Gersten János volt a bérlője. 1617-ben Schardt János vendéglőse a ház, melyet később tűzvész pusztított el. Az 1703. évi telekkönyv szerint már Vásárhelyi Nagy Ferenc emeletes háza állott a helyén, mely a század végére kétemeletesre bővült. A 19. századi Győr kereskedelmi életében fontos szerepet játszó Canaider család több mint száz éven át tartotta birtokában a házat, melyet 1956-ban Varga István tervei szerint restauráltak.

A *Király utca 12. sz.* alatt található épület a 17. századi késő reneszánsz építészet egyik legszebb helyi emléke. Ugyancsak olasz hatásról tanúskodik a *Király utca 17. sz.* alatt található épület, mely ma múzeumnak ad helyet. Az épület Angarano-házként is ismert. Az Angarano-család kereskedőcsaládként volt ismert a 16. és 17. század folyamán, a háznak 1589-től 1690-ig volt a tulajdonosa, innen származik tehát az épület sokak által nem ismert elnevezése.

Gutenberg tér

A Király utca irányából a Dr. Kovács Pál utcán keresztül lehet leggyorsabban a Gutenberg térre érkezni. A tér közepén magasodik a Frigyláda-szobor, melynek felállításához a város egyik legismertebb legendája kapcsolódik. 1729-ben, a Bazilikába tartó körmenet során a ministránsok között egy áruhába öltözött, szökött katonát vett észre a várórség. A szökevényt elfogták, ám a dulakodás közben a pap kezéből kiütötték az úrmutatót, amely összetört. A botrányos esemény heves tiltakozást váltott ki, a győri püspök elégtételt követelt. A Frigyláda-szobrot 1731-ben III. Károly király emeltette az oltáriszentségen esett sérelem kiengesztelésére, arra a helyre, ahol az úrmutató összetört. Tervezője Joseph Emanuel Fischer von Erlach, szobrásza Antonio Corradini voltak.

Modern műalkotásként állít emléket Jedlik Ányosnak a szódás szifont formázó szökőkút, a Jedlik-csobogó. A szobor 2011 novemberében készült el, Hefter László győri üvegművész alkotása. Jedlik Ányos bencés szerzetes, természettudós, feltaláló a győri bencés gimnáziumban tanult. A dinamó elv felfedezése mellett nevéhez fűződik a mesterséges szénsavas víz előállítása, a szikvízgyártás megalapozása.

Tudtad-e? Jedlik Ányos a Csallóköz szomszédságában fekvő Szímő településen született.

A Gutenberg tér jellegzetes épülete a Kreszta-ház. Első ismert tulajdonosa 1617-ben Zaphot György német varga volt, a Kreszta kereskedőcsalád birtokába a 19. században került. A család legismertebb tagja, Kreszta Ferenc Jenő fűszerkereskedő 1903-ban nyitotta meg fűszerkereskedését. 1974 óta a Kovács Margit Gyűjteménynek ad otthont.

Dunakapu tér

A Mosoni-Duna irányába haladva a Dunakapu tér túránk végállomása. Elnevezését a győri vár északnyugati kapujáról kapta. Eredetileg Vízi-kapunak hívták, ez az átjáró biztosított kijutást a Mosoni-Dunához, a Duna-bástya mellett. A török időkben a Duna-kapu fölé épült egy kilátó torony: a tetején forgott a híres vaskakas, mely a legenda szerint a vár visszavételekor megszólalt. A tér „névadója”, a Duna-kapu az 1820-as években tűnt el, amikor szisztematikusan kezdték a falakat és bástyákat lebontani. Az 1930-as években a területet rendezték, és 1938-tól ide költözött a piac.

A téren a győri vár török általi elfoglalására, majd visszafoglalására emlékeztet Schwarzenberg Adolf és Pálffy Miklós szobra.

Tudtad-e? Pálffy Miklós családja több szálon kapcsolódik a Felvidékhez. Ő 1590-től Pozsony vármegye főispánja és Pozsony várának főkapitánya is volt.

Győr visszafoglalása a korszakban jelentős visszhangot váltott ki Európá szerte, erre emlékeztetnek Alsó-Ausztria szerte az ún. Raaber-kreuz-ok.

Múltidéző belvárosi séta

**Liszt Ferenc utca – Széchenyi tér –
Jedlik Ányos utca – Kovács Pál
utca – Káptalándomb**

Liszt Ferenc utca

A Liszt Ferenc utca 20. sz. alatt áll a 17. században épült Zichy-palota. A hengeres zárt erkély reneszánsz hatást mutat, a két kőatlasz barokk oszlopfejeket tart. A termék falai gazdagon díszítettek, freskói mitológiai jeleneteket, életképeket ábrázolnak. A házon emléktábla: „itt lakott Fejér György történetíró, joghallgató korában Deák Ferenc és Batthyány Lajos.” A Zala megyéből származó Deák, a későbbi politikus, jogász, országgyűlési képviselő, a Batthyány kormány igazságügyi minisztere, „a haza bölcse” négy évig Győrben tanult.

Deák szállásadójánál, Józsaék palotájában bérelt lakást Fejér György is, aki 1818-tól 1824-ig a győri tankerület főigazgatója. Kora tudományos életének egyik legkiemelkedőbb személyiségeként, sokoldalú irodalmárként, főként pedig kiváló történészként ismerték. Alapító szerkesztője lett az 1817-ben indított Tudományos Gyűjteménynek. Győri éveiben már bizonyára gyűjtötte az anyagot legnagyobb vállalkozása, az 1829-től 43 kötetben közreadott „Codex diplomaticus Hungariae” című könyvsorozatához.

Batthyány Lajos (1806-1849) Magyarország első független kormányának miniszterelnöke, az 1848-as forradalom és szabadságharc vértanúja, 1820-ban volt győri bencés diák egy évig – bizonyítványa szerint eminens tanuló volt.

Liszt Ferenc utca 17.

A romantikus homlokzatú épületben működött 1869-től a győri Jogakadémia. Városunkban a jog tanítása 1754-ben a jezsuita gimnáziumban indult. 1761-62-ben a híres jezsuita történetíró, Pray György (1723-1801) volt az iskola magyar-történelem tanára, aki később a róla elnevezett kódexben felfedezte az első magyar nyelvemléket, a „Halotti beszédet”.

Tudtad-e? Pray György korábban a nagyszombati egyetem hallgatója volt, majd tanárként működött többek közt Pozsonyban, Rozsnyón és Nagyszombatban is.

Mária Terézia rendelete szerint az intézmény „királyi akadémia”-ként működött tovább, majd II. József a tankerületek át-szervezésével Pécsre költöztette az intézményt. Küzdelmek árán, 1802-ben sikerült visszahozni városunkba, de a joghallgatók forradalomban vállalt szerepe miatt 1850-ben megszüntették. 1867-ben ismét újra-indult a jogakadémia, mely 1892-ig működött.

Magy. kir. áll. polgári leányiskola.

Liszt Ferenc utca 13.

Az épület helyén 1617-től ferences kolostor állt, korábban itt volt a Káptalan-Győr elpusztult Szent István vértanú tiszteletére emelt plébániatemploma. A régi megyeházát a volt kolostor tömbjében építették meg az 1820-as évek második felében. Az udvaron a 19. században börtöncellák sorakoztak, vesztőhellyel.

A ház falán látható emléktábla az 1455-ös országgyűlés emlékét idézi, amikor is Hunyadi János és Kapisztrán János Európa török elleni összefogását sürgette. Ez az esemény is hozzájárult az 1456-os Nándorfehérvári diadalt vívó sereg felállításához.

Ebben az épületben koncertezett az ismert zeneszerző, korának ismert zongoraművésze, Liszt Ferenc 1840 januárjában, melynek emlékét emléktábla őrzi. A magyarságára rádöbrent 29 esztendő Liszt gyermekevei után

először tért vissza Magyarországra 1840-ben. Születésének 200. évfordulója alkalmából az épület főhomlokzatára is felkerült Sándor József Péter Alkotás mozaikja – Barabás Miklós híres festménye nyomán, mely a fiatal Lisztet örökíti meg.

Liszt Ferenc u. 6.

A jelenlegi zeneiskola épülete eredetileg a jezsuita rendé volt, nemesi konviktust tartottak fenn benne. 1777-ben kiadott rendelettel a nagyobb lakosságú szabad királyi városokat főelemi (schola normalis) iskolák és az azokkal kapcsolatos rajziskolák alakítására utasították. II. József felismerte, hogy a rajzoktatás milyen jelentős szerepet játszik az egyes iparágak fejlődésében. Kötelezte ezért az összes iparosság tanulóit, hogy legalább egy éven át látogassák a rajziskolát, és ott szerzett tudásukat írásbeli okmánnyal igazolják.

Tudtad-e? Révai Miklós (1750-1807) piarista szerzetes, nyelvész 1783 végétől a Pozsonyban megjelenő Magyar Hírmondó szerkesztője.

Révai 1787-től a győri nemzeti rajziskola tanára (mérten, géptan, polgári építészet, földrajz), majd 1796-ig igazgatója volt. Fruhmann Antal (1801-1873) fiatal építészként 1838 őszén lépett be a rajziskolába, 1869-ig tanított itt. Számos győri épület tervezése, felújítása fűződik nevéhez.

SZÉCHENYI TÉR

Bencés gimnázium és kollégium, templom, Jedlik-Czuczor szobor

A jezsuitákat Dallos Miklós püspök telepítette be Győrbe, de még Draskovits György püspöknek is köszönhető, hogy 1630 körül – valószínűleg a mai bencés telek helyén – megkezdhatték a tanítást.

1641-re a templom, 1667-re a rendház, 1687-1696 között a gimnázium új épülete készült el.

Tudtad-e? Széchenyi György (1592-1695) győri püspök is támogatta az építkezést, ő volt, aki Széchenyi család felemelkedésének anyagi alapjait is lerakta. Pozsonyban hunyt el 103 éves korában.

A gimnázium az 1702-ben megnyílt konviktussal és a 18. század első felében kialakult akadémiával, filozófiai főiskolával teljes jezsuita iskolarendszerré fejlődött.

1802-ben, miután II. József 1777-ben feloszlatta a jezsuita rendet, a bencések vették át az oktatást, és 1888-ra készült el a mai gimnázium épülete.

Az országos híró bencés nevelők közt volt Guzmics Izidor, Czinár Mór, Jedlik Ányos, Czuczor Gergely, Rómer Flóris, Vaszary Kolos, Villányi Szaniszló, Acsay Ferenc. Diákjai közül legismertebbek: Kisfaludy Károly, Deák Ferenc és Batthyány Lajos.

A bencés gimnázium előtt áll Rieger Tibor alkotása Czuczor Gergely nyelvész, költő és Jedlik Ányos fizikus közös szobra.

Tudtad-e? Unokatestvérek voltak, mindketten 1800-ban születtek, Andódon, illetve Szimón, és beléptek a bencés rendbe.

Czuczor költői pályafutását Kisfaludy Károly indította el. Az 1848-as forradalomban való részvételéért, illetve a forradalomra felhívó Riadó című verséért két évet kellett várfogságban töltenie. Jedlik Ányos fizikát tanított 1825-től, itt készítette el a világ első elektromotorját (1827-28), és számos más találmányát is. A szódavízgyártó készüléket 1826-ban azért szerkesztette, hogy rendtársainak mesterséges szénsavas vizet állítson elő. Az apparátust magyarul „savanyúvízi készülék”-nek nevezte.

A templom mellett található a bencés rendház jelenleg kollégium. A földszinten a jezsuiták egykori patikája napjainkban múzeumpatika. 1970-ben restaurálták freskóit, stukkóit, korabeli edényekkel rendezték be. Nevét Széchenyi György püspökről kapta.

Széchenyi tér, Mária oszlop

A római kortól kezdve ez volt a polgár város főtere, itt haladt át az Aquincumba vezető út. A 14. században már szögletes piactér volt, közepén török kori börtönt tártak fel. Az épületek más-más korszakban épültek, mégis egységes hatást keltenek, ez alól csak a Lloyd épület kivétel, mely folyamatos

bővítéseknek köszönhetően ma már uralja a teret. A 19. század végén a Győri Lloyd Általános Kereskedelmi Testület székháza volt, később művelődési ház lett, de a köznyelvben a mai napig megtartotta „Lloyd” elnevezést. Jelenleg a bencés gimnázium tulajdona. Az egykori piactéren tömeg szeme láttára fejezték le Korponainé Géczy Juliannát 1714. szeptember 25-én. Azzal vádolták, hogy a Rákóczi-szabadságharc idején segített az ostromló császári csapatok kezére juttatni Lőcse városát.

Tudtad-e? A hosszas bírósági eljárás Magyaróváron zajlott. Történetét Jókai Mór örököltette meg „A lőcsei fehér aszszony” című regényében.

Az ifjú Széchenyi Istvánt 1809-ban 17 évesen nevezték ki a győri főszállásmesteri törzsbe főhadnagynak. Kitüntette magát azzal, hogy egy kis csónakon a franciák vonalán keresztül vitt üzenetet Komáromba a magyar seregeket vezető János főhercegnek. Beöthy Károly a Győri Közlöny hasábjain javasolta, hogy a Főteret róla nevezzék el, így a „legnagyobb magyarról”, halála után az országban először Győrben nevezték el közteret.

A templom előtt, az egykori főter közepén álló Mária oszlopot 1686-ban állíttatta Kollonits Lipót győri püspök hálából Buda visszafoglalásáért.

Tudtad-e? A horvát-osztrák származású magyar gróf Komáromban született, Buda visszafoglalásának napján nevezték ki bíborosnak is.

Az emlékmű négy sarkán: Szent István, Keresztelő Szent János, Pádai Szent Antal, Szent Lipót; alsó részén Szent Rozália, a pestiseselek védőszentjének domborműve látható.

KAZINCZY UTCA

Kazinczy u. 20. Ecker ház

A Kazinczy és a Czuczor utca szögletén álló sarokház zárt sarokerkélye a Széchenyi térre néz. A 18. század végén a Bezerédj családé, a 19. század első felében Ecker Jánosé volt. A színpártoló tevékenységéről és naplóírájáról ismert, széles látókörű Ecker több mint négy évtizeden át szolgálta a várost. Kisfaludy Károly osztálytársaként sokoldalú műveltséget szerzett a bencés gimnázium elődjében. 1836-ban eladta a vaskereskedését, s csak a közügyeknek élt. „Kronikás” melléknevét arról kapta, hogy 1823-tól 1852-ig naplót vezetett német nyelven, amelyben napi rendszerességgel lejegyezte a városi eseményeket. Sajnos, ezek közül csak az 1847 és 1850 között megírt kötetek maradtak fenn. Szerteágazó kapcsolatai voltak a zenei világban, a Győrben fellépő művészek közül sokakat vendégül látott házában is. Megfordult nála Strauss, Rubinstein, és Liszt Ferenc is.

1853-ban a ház Riesz Ignác tulajdonába került, itt születtek fiai, kik közül kettő is nemzetközileg híres tudós lett. Riesz Frigyes (1880-1956) egyetemi tanár, akadémikus, a 20. század egyik legnagyobb matematikusa, a funkcionálanalízis egyik megalapítója. Testvére, Riesz Marcell (1886-1967) matematikus, egyetemi tanár, ő Svédországban élt.

Dr. Kovács Pál utca – Aranyhajó cégér

Jedlik Ányos utca és a Dr. Kovács Pál utca sarkán levő épületen látható az Aranyhajó cégér.

Tudtad-e? Alkotója Schima Bandi ötvösművész Győrbe Pozsonyból települt át, ahol szakiskolai oktatóként dolgozott.

A hajó három nagy vitorlájára Magyarország, Győr városa és I. András címe-re került. Restaurálása során a cégér belsejében megtalálták Schima Bandi írását, „*Társadalmi erkölcsök a huszadik század négy első évtizedének virágoskertjéből*” című súlyos korbírálatát.

A Kovács Pál utca már a 15-16. században kialakult, egyik oldalának házai a középkori vár falához támaszkodnak. A régi hagyományokat felelevenítve alakították ki 2015-ben a cégérek utcáját, a modern alkotások Lebó Ferenc szobrászművész munkái.

Az utca 5. számú házának falán emléktábla hirdeti, hogy ebben a házban szerkesztette 1847-1848-ban az első győri magyar

nyelvű újságot Dr. Kovács Pál (1808-1886) orvos. Ő 1835-től élt Győrben, a város kulturális életének meghatározó alakja és a magyarosítási törekvések mozgatója lett. Petőfi Sándor verseiből 27 a *Hazánk* lapban jelent meg először, a költő többször megfordult e házban, melynek emlékét márványtábla őrzi.

Káptalándomb és az Apor Vilmos tér

Egyik lépcsőközön feljuthatunk a Káptalándombra, mely a régi középkori vár területe – erre ma is emlékeztetnek a keskeny közök, sikátorok. A régi papnevelde előtt elkanyarodva jutunk a 19. század elején átalakított késő gótikus műemléképülethez, mely egykori a püspöki udvarbíró háza volt. 1979-től, egy felújítást követően Borsos Miklós életmű-kiállításának ad otthont.

Borsos Miklós (1906-1990), a modern magyar szobrászat nagy jelentőségű mestere Nagyszebenben született, családjával 1921-ben telepedett le végleg Győrben. Munkásságának jelentős darabjait Győr városára hagyta.

Az épület homlokzatán dombormű és márványtábla idézi fel az 1944. április 13-i angolszász légierő bombázását. Győr a második világháborúban 24 légitámadást szenvedett el, melyek mérhetetlen pusztítást okoztak épületekben és emberéletekben.

A múzeum közelében álló szoborcsoport fő alakja Szent Mihály arkangyal, fején sisakkal, bal kezében pajzzsal, jobb kezében lángpallossal. Lábával a legyőzött Luciferre tapos. A szobrot 1764-ben győrszigeti polgároknak kellett felállítaniuk büntetésül, „az ördöggel való cimborálás, káromlás, a katolikus egyház gyalázása” miatt.

Román kori templom maradvány, Bazilika, Szent László szobor

A székesegyház déli oldalánál az Apor Vilmos püspök tere közepén található a kora Árpád-kori, Szent László plébániatemplom romjai. Építésének időpontját a 11-12. századra teszik.

A győri püspökséget Szent István alapította. A székesegyházat minden valószínűség szerint Modestus püspök (1009-1037) ideje alatt építették román stílusban. A 13. század közepe táján és az azt követő évtizedekben több pusztulás is érte (tatárjárás, a cseh Ottokár támadása). A tatárjárás utáni javíttatását Omodé püspök nevéhez kötik (1254-1267). A székesegyház több lépcsős gótikus átalakításának része volt a Héderváry-kápolna építése 1404-ben.

Tudtad-e? A Szigetközhöz, Hédervárhoz kötődő Héderváry nemesi család tagja, János győri püspök építette a kápolnát.

A török után a katonaság a nagyobb részét élelem- és lőszerraktárnak használta. Zichy Ferenc (1685-1743) püspök jelentős átépítéseket végeztetett, majd a következő nagyszabású munkák Széchenyi Miklós püspök idejében készültek (1901-1911). A templom szentélyét lezáró nyolcszögű apszisok helyett a ma is látható román stílusra utaló kör alakú apszisokat építettek, az oldalhajók külön tetőzetet kaptak. A II. világháború végén, 1945. március 29-én tornyára a németek gyújtó lövedéket lőttek, s a templom részben leégett. A győri székesegyházat II. János Pál pápa 1996-ban emelte bazilika rangra.

A Káptalandombon több helyen megtaláljuk Szent László királyunk emlékét. (Káptalandomb 3. sz. házán dombormű, a Bazilika mögött egész alakos Szent László szobor – Lebó Ferenc alkotása, illetve az országosan ismert Szent László herma.) A szent tisztelete a 18. században erősödött meg, amikor is az 1763-as földrengés során a hívek segítségéért folyamodtak hozzá. Azóta

kis megszakítással a mai napig a herma hordozásával évente körmenetet tartanak Szent László napon.

Püspökvár, Apor Vilmos szobra

A káptalandombon a római korban már biztosan volt település, előtte valószínű vízátfolyásos terület lehetett. Az 1-4. századig római katonai tábor volt e helyen, a vár alatt terült el a polgárváros, a canabé.

A honfoglalás után Győr a várispánság egyik központja lett, ugyanakkor az elsők közt megalapított püspökség székhelye. Győr középkori történetére a Királyi-Győr és a Káptalan-Győr kettős hatalma jellemző. A vár jelentőségét mutatja, hogy a legenda szerint Koppány felnagyelt testének egy darabját itt a győri váron szegezték ki. A 11. században már állt a Püspökvár őse. Az eredeti tornyot a 14. században építették, a 15. században Nagylucsei Orbán püspök gótikus kápolnát ragasztatott hozzá.

Tudtad-e? A Dóczy névvel is emlegetett püspök a Pozsony vármegyei Nagylúcon született jobbágy szülőktől, rendkívüli munkabírással, szorgalmával Mátyás király egyik legbefolyásosabb emberévé küzdötte fel magát.

A Püspökvár bejáratánál álló bronzszobor – Lebó Ferenc alkotása (2012) – Boldog Apor Vilmos püspök emberi nagyságának, vértanúhalálának állít emléket. 1945 tavaszán, Nagypénteken a Püspökvár pincéiben befogadott menekülteket orosz katonáktól védelmezve érték azok a lövések, melyek halálát okozták.

EMLÉKEZET – VÁROS – KÖZÖSSÉG **Arcok és történetek Győr múltjából**

A Dr. Kovács Pál Könyvtár és Közösségi Tér
és az Arrabona EGTC ingyenes programfüzete

Felelős kiadó: dr. Horváth Sándor Domonkos
és Németh Tamás Zoltán

Munkatárs: Antaliné Hujter Szilvia
és Borbély Tamás

Grafikai tervezés: Reményhal Stúdió

Nyomtatás: Illés Nyomda – A. D. 2001. Kft.

Felelős vezető: Illés Zoltán

Győr, 2021.

A program a TOP-7.1.1-16-H-ESZA-2020-01591 azonosítószámú
„Közösen, aktívan a győri értékekért, örökségekért!”
című projekt keretében valósul meg.

GYŐRI HELYI AKCIÓCSOPORT

